

Solidaritet med de kristne palestinerne

Av Marit Skjeggstad, prest i Ris kirke, Oslo. Nov 2011

Da jeg for mange år siden holdt et foredrag i en kirke om bibelbruk i utforskningen av Det gamle Israels historie og det man i arkeologisk terminologi kaller jernalderen i Palestina, var det mange kristne norske som ikke visste at det idag bor mange kristne i Palestina og Israel. De hadde heller aldri reflektert nøyere over at den kirken de tilhørte stammet fra Midtøsten, ja ble født i den palestinske byen Betlehem og at gjennom hele kristendommens historie har palestinske arabere levd og åndet for å ta vare på de kristne helligdommer og steder som bærer bud om Jesu Kristi liv og virke. De kristne palestinere regner seg både biologisk og åndelig som etterkommere av de første disiplene. De beskytter Jesu hjemland og kristendommens vugge.

Man regner med at det finnes omkring en halv million palestinske kristne spredt over hele verden (av drøye 8 millioner palestinere totalt sett). Rundt 180.000 av disse lever idag i områdene som var det gamle britiske mandatområdet kalt Palestina frem til 1947/48 og staten Israel ble opprettet.

Både i Galilea innenfor dagens Israel og på Vestbredden finnes det flere landsbyer med kristent flertall blant befolkningen og større byer med et forholdsvis stort kristent mindretall, for eksempel Nasaret, Ramallah og Betlehem.

De største kirkesamfunn i Palestina er den gresk-ortodokse kirken med sine drøye 40.000 medlemmer og den latinske (romersk-katolske) med drøye 15.000 medlemmer. Begge har sine patriarker lokalisert i Jerusalem. Ved siden av disse største finner vi også de mindre; ulike protestantiske kirkesamfunn, gresk-katolske melkitter, syrisk-ortodokse, armenske, maronitiske, med flere.

Nakba

I prosessen rundt opprettelsen av staten Israel ble de kristne rammet av fordrivelser fra sine byer, landsbyer og hjem slik sine muslimske naboer og søsken ble det. Særlig hardt rammet var kristne familier og slekter i områdene langs middelhavskysten (hovedsaklig byene Lydda, Ramle, Jaffa, Haifa), og mange av disse endte opp i Libanon, Syria og Jordan. Når det gjelder befolkningen i Jerusalem ble nærmest alle fra vestsiden av byen ryddet av veien og truet, jaget eller skremt på flukt. Inn i deres hjem flyttet innbyggere av jødisk avstamning med støtte og godkjenning av myndighetene i den nye staten Israel. Jeg har selv besøkt jødiske venner som bor i et gammelt arabisk hus og som lever med den oppfatning at de «tar vare på det» på vegne av den israelske staten som overtok eiendommen og oppfattet det som legitimt *krigsbytte*.

Siden 1948 har over 230.000 kristne arabere emigrert fra det som er dagens israelske områder. For Vestbreddens del regner man med at den kristne befolkning utgjorde rundt 20% ved slutten av første verdenskrig, mens de nå bare er 1,5% av befolkningen. I Jerusalem bor det i dag færre enn 10.000 kristne. Det er en dramatisk reduksjon som omsider har fått de kristne søsterkirker i de verdensvide kirkeråd til å reagere.

Tre religioner side om side

Det flerreligiøse mangfoldet i den regionen vi idag kaller Palestina og Israel har vært dominert av islam, jødedom og kristendom og disse tre monoteistiske religionene har en felles livshistorie på rundt ett og et halvt tusen år.

Fortellingene fra denne livshistorien handler noen ganger om gjensidig respekt og fellesskap, andre ganger om avstand og stridigheter. Dette betyr at beretninger om respekt lever side om side med beretninger om konflikt. Om vekten blikket mot den ene eller den andre siden er helt avhengig av hvem du spør. Likevel skal det være sagt at det idag er offisielle samtaler mellom ledere som representerer de tre religionene og disse er i stor grad samstemt om å ville legge vekt på de positive historiefortellingene om fredelig sameksistens, og å arbeide for at forsoningsprosessene og fredsarbeidet må gjennomføres ved hjelp av dialogens langsomme, men slitesterke prosesser. Dette betyr at det pågår krevende samtaler blant religiøse ledere med den hensikt å komme fram til størst mulig grad av enighet om å respektere hverandre gjensidig og stå ved hverandres side i kampen mot urett og vold og for sameksistens og rettferdig fred.

Israels okkupasjon fører til utvandring av de kristne

Når det området som ga opphav til den kristne tro og religion tømmes for «levende stener» som den kristne befolkning kalles, så rokkes både røtter og jordsmonn i den verdensvide kirke.

Fra staten Israel ble opprettet og den etniske utrensing av den arabiske befolkning startet har de kristne lidd overlast og krenkelser på linje med sine muslimske søsken. De kristne har utvandret i hopetall og andelen kristne har vært dramatisk synkende. I undersøkelser om hva som er årsakene til utvandringen og flukten fra sitt hjemland svarer de fleste kristne at de ikke orker å leve under Israels undertrykkelse og okkupasjonen. Likevel er det mange som hevder at israelerne bevisst forskjellsbehandler kristne og muslimer. De kristne har ofte lettere for å kunne få reisetillatelse av det israelske innenriksministeriet, enn muslimene. Noen ganger går skillene internt i en familie slik at den ene får tillatelse til å krysse check-pointene mens den andre ektefellen ikke slipper gjennom.

Den økonomiske, politiske, sosiale og humanitære situasjonen i de palestinske områdene er fryktelig dårlige som følge av okkupasjonen. Selv på Vestbredden er mer enn 40 % annektert og okkupert av israelsk infrastruktur og palestinernes livsgrunnlag blir dermed ødelagt. De som får tillatelse og mulighet til å flykte vekk og forlate regionen og som ser for seg at de kan skape et livsgrunnlag for seg og sine et annet sted i verden, de velger gjerne den løsningen. Det viser seg at så mange kristne har funnet anledning til denne muligheten for et annet liv at området sakte men sikkert tømmes for kristne.

De eksakte tallene er usikre, men denne tendensen til kristen fraflytting er også gjeldende i større deler av Midtøsten. Man antar at de kristne utgjorde rundt 24% i 1914 i (Egypt, Jordan, Libanon, Syria, Irak, Tyrkia og Israel/Palestina), mens det idag anslås å være nede i 5% av befolkningene i disse områdene. Dette har fått en del kristensionister til å argumentere for at det er «det islamske herredømmet» og frykten for politisk islam som får de kristne til å velge seg bort fra Midtøsten generelt. Men selv om det er opplagt at en del kristne i Midtøsten har større grunn til å emigrere enn sine muslimske naboer på grunn av intoleranse mot kristne, så er begrunnelsen når det gjelder Det hellige land hovedsaklig den vanskelige livssituasjonen under okkupasjonen. I Jerusalem er over 30% av de kristne voksne innbyggerne arbeidsledige,

Samarbeid og solidaritet mellom kirkene

Situasjonen for de kristne er vesentlig forverret de siste ti-årene. Statistikkene viser at de ustabile økonomiske og politiske forholdene under Israels okkupasjon fører til en alarmerende og stadig økende utvandring av kristne fra Midt-østen, ikke minst fra Jerusalem og andre palestinske byer og landsbyer. Dette bekymrer også folk og råd i Den norske kirke.

De kristne forteller om hvor vanskelig det er for dem å besøke sine kirker og hellige steder på grunn av veisperringer, reisehindringer, «sikkerhetsgjerdet» og andre fysiske og politiske hindringer og begrensninger. Også i høytider som for eksempel jul og påske er selv den korte reisen mellom Betlehem og Jerusalem forhindret av okkupasjonsmyndighetene.

Både Kirkens Nødhjelp og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke har alltid vært klar på at mennesker som lider fortjener vår solidaritet og støtte uansett religiøs eller etnisk tilhørighet. Men, et kristent nærvær i Det hellige land er viktig av flere grunner. For noen år siden inngikk derfor Den norske kirke en avtale om støtte og samarbeid med vår søsterkirke i *Det Hellige Land*, (Den evangelisk lutherske kirken i Jordan og Det Hellige Land = ELCJHL).

Denne kirken har levende menigheter både i Jerusalem, Betlehem, Beit Jala, Beit Sahour, Ramallah og Amman. Selv om den er en minoritet innenfor det kristne samfunn og at de kristne generelt er en minoritet både sammenlignet med islam og jødedom, så har denne lille kirken en sterk stemme og blir lyttet til i det verdensvide kirkesamfunn (spesielt i Det lutherske verdensforbund og Kirkenes Verdensråd). Biskop i ELCJHL, Munib Younan, ble dessuten valgt til President for Det lutherske verdensforbund i 2010 og han sitter i Rådet av religiøse ledere i Det hellige land og deltar i dialogene der.

Dette har ført til at den palestinsk-arabiske lutherske kirken i større grad enn tidligere møter økonomisk og sosial solidaritet som oppmuntrer deres arbeid både i Jerusalem og andre steder. De driver et utstrakt diakonalt arbeid som kommer hele befolkningen til gode, enten man måtte tilhøre en helt annen kristen konfesjon eller er muslim. De sosiale tjenester kirken står for legger vekt på barne- og ungdomsarbeid, driver senter for handikappede, opprettholder kvinneprosjekter og er aktiv i et husprosjekt som skal ha til hensikt å sikre den palestinske og kristne tilstedeværelsen spesielt i Øst-Jerusalem.

Støtten til de kristne i Jerusalem og i Det hellige land generelt er viktig av flere ulike grunner. De lokale og historieske kirkene er forvaltere av en verdensarv og hele den kristne historie i regionen. De kristne kirkene bidrar med et sosialt nettverk av ressurser med sosiale tjenester som kommer hele befolkningen til gode, og dermed er de viktige brikker for å bevare levedyktige lokalsamfunn i et undertrykket storsamfunn. Kirkene er talerør for pluralisme og fremmer demokratiske verdier i et samfunn hvor konflikt og okkupasjon medvirker til at ekstremistiske strømninger lett kan få økt spillerom. For de kristne representerer en ikke ensartet og liten minoritet utgjør de ikke noen trussel verken mot muslimer eller jøder. Derfor kan kristne i enkelte tilfeller ha en brobyggerrolle. Kristendommen er idehistorisk sett plassert mellom jødedom og islam og et flertall av de kristne religiøse lederne snakker høyt og tydelig om forsoning og fellesskapsløsninger. Dette er noe av grunnen til at vi i Den norske kirke mener at det er viktig at vi i vesten støtter opp om de kristne samfunn i Midtøsten.

Vi trenger et kristent nærvær i Palestina og Israel, og de trenger oss.